

# KUTSESTANDARD

## Tekstiilkäsitöö valmistaja, tase 3

Selle kutsestandardi alusel võib jätkuda kutse andmine kuni 31. oktoobrini 2019 neile isikutele, kes on õppinud vastava kutsestandardi põhjal koostatud kutseõppe õppekaval.

Alus: SA Kutsekoda juhatuse liikme korraldus nr 14/2018 16.04.2018

Kutsestandard on dokument, milles kirjeldatakse tööd ning töö edukaks tegemiseks vajalike oskuste, teadmiste ja hoiakute kogumit ehk kompetentsusnõudeid.

Tekstiilkäsitöö valmistaja, tase 3 kutsestandard on tööturu nõudmistele vastavate koolituskavade ja kutseõppe õppekavade koostamise ning kompetentsuse hindamise alus.

| Kutsenimetus                       | Eesti kvalifikatsiooniraamistiku (EKR) tase |
|------------------------------------|---------------------------------------------|
| Tekstiilkäsitöö valmistaja, tase 3 | 3                                           |

| Võimalikud osakutsed ja nimetused kutsetunnistusel |                                             |
|----------------------------------------------------|---------------------------------------------|
| Osakutse nimetus                                   | Eesti kvalifikatsiooniraamistiku (EKR) tase |
| Kangakuduja, tase 3                                | 3                                           |
| Masinkuduja, tase 3                                | 3                                           |
| Silmuskuduja, tase 3                               | 3                                           |
| Heegeldaja, tase 3                                 | 3                                           |
| Tikkija, tase 3                                    | 3                                           |
| Tekstiilmaterjalide värvija, tase 3                | 3                                           |

### A-osa

### KUTSEKIRJELDUS

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>A.1 Töö kirjeldus</b><br><p>Tekstiilkäsitöö valmistaja teeb vastavalt etteantud juhenditele kvaliteetseid ja esteetilisi tekstiilist käsitööesemeid või nende osi kangakudumise, masinkudumise, silmuskudumise, heegeldamise, tikkimise ja tekstiilmaterjalide värvimise teel. Ta kasutab sobivaid materjale ja töövahendeid ning käsitöö seadmeid ja masinaid.</p> <p>Tavaliselt töötab ta iseseisvalt ja vastutab talle antud tööülesannete täitmise eest.</p> <p>Ta järgib käsitöömeistri eetikanõudeid (vt lisa 1 „Käsitöömeistri kutse-eetika“) ning töö turvalisuse ja töötervishoiu reegleid.</p> <p>Teised tekstiiliala kutsetasemed:</p> <p>Tekstiilkäsitöö sell, tase 4</p> <p>Tekstiilikäsitööline, tase 5</p> <p>Tekstiilimeister, tase 6</p> <p>Tekstiilimeister, tase 7 (Käsitöömeister, tase 7 spetsialiseerumine)</p> |
| <b>A.2 Tööosad</b><br><p>A.2.1 Tööprotsessi ettevalmistamine</p> <p>2.1.1 Töö planeerimine</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |

## 2.1.2 Materjalide ja töövahendite ettevalmistamine

### 2.1.3. Töökoha korraldamine.

#### A.2.2 Kangakudumine

##### 2.2.1 Kangastelgede ettevalmistamine

##### 2.2.2 Kangastelgedel kudumine.

##### 2.2.3 Esemel viimistlemine.

#### A.2.3 Masinkudumine

##### 2.3.1 Kudumismasina ettevalmistamine.

##### 2.3.2 Masinal kudumine

##### 2.3.3 Esemel viimistlemine.

#### A.2.4 Silmuskudumine

##### 2.4.1 Käsitsi kudumine.

##### 2.4.2 Kudumi viimistlemine

#### A.2.5 Heegeldamine

##### 2.5.1 Heegeldamine

##### 2.5.2 Heegeltöö viimistlemine

#### A.2.6 Tikkimine

##### 2.6.1 Kanga ja tikkimisvahendite ettevalmistamine.

##### 2.6.2 Tikkimine

##### 2.6.3 Tikandi viimistlemine

#### A.2.7 Tekstiilmaterjalide värvimine

##### 2.7.1 Värvimise ettevalmistamine

##### 2.7.2 Värvimine

##### 2.7.3 Värvitud eseme viimistlemine

Osakutsed moodustuvad järgmistest tööosadest:

kangakudumine A.2.1, A.2.2,

masinkudumine A.2.1, A.2.3

silmuskudumine A.2.1, A.2.4

heegeldamine A.2.1, A.2.5

tikkimine A.2.1, A.2.6

Tekstiilmaterjalide värvimine A.2.1, A.2.7

## A.3 Töö keskkond ja eripära

Töö võib olla füüsiliselt pingutav, sundasendit nõudev, kokku võib puutuda tolmu ja keemiliste ainetega, mis võib esile kutsuda allergiat vms. Oluline on järgida ergonoomilisi töövõtteid, kasutada kaitsevahendeid ning järgida ohutusnõudeid. Tagatud peab olema väga hea valgustus (vajadusel kohtvalgustus), ventilatsioon ja tuleohutus.

## A.4 Töövahendid

Õmblus- ja kudumismasinad, kangasteljed, aurutriikraud, poolimisseade jm seadmed, nõelad, käärid, käärpuid, kerilauad, abiplaat, vardad, kangavärvimise tarvikud jm töövahendid.

## A.5 Tööks vajalikud isikuomadused

Töös on oluline käeline osavus, püsivus, õpivalmidus, sihipärasus ja vastutustunne.

## A.6 Kutsealane ettevalmistus

Tekstiilkäsitöö valmistajaks saab õppida iseseisvalt, õppeasutuses või juhendaja käe all.

## A.7 Enamlevinud ametinimetused

Kangakuduja, õmbleja, masinkuduja, heegeldaja, tikkija, tekstiilesemete värvija jt.

## B-osa KOMPETENTUSNÕUDED

### B.1 Kutse struktuur

Tekstiilkäsitöö valmistaja, tase 3 tervikkutse taotlemisel on nõutav kompetentside B.2.1- B.2.8 tõendamine.  
 Kangakuduja osakutse taotlemisel on nõutav kompetentside B.2.1, B.2.2 ja B.2.8 tõendamine;  
 Masinkuduja osakutse taotlemisel on nõutav kompetentside B.2.1, B.2.3 ja B.2.8 tõendamine;  
 Silmuskuduja osakutse taotlemisel on nõutav kompetentside B.2.1, B.2.4 ja B.2.8 tõendamine;  
 Heegeldaja osakutse taotlemisel on nõutav kompetentside B.2.1, B.2.5 ja B.2.8 tõendamine;  
 Tikkija osakutse taotlemisel on nõutav kompetentside B.2.1, B.2.6 ja B.2.8 tõendamine;  
 Tekstiilmaterjalide värvija osakutse taotlemisel on nõutav kompetentside B.2.1, B.2.7 ja B.2.8 tõendamine.

### B.2 Kompetentsid

#### KOHUSTUSLIKUD KOMPETENTSID

#### B.2.1 Tööprotsessi ettevalmistamine

**EKR tase 3**

Tegevusnäitajad:

- 1) planeerib töö käigu etteantud tööjoonisest või kavandist lähtuvalt, määrab vajalike tööde järjekorra;
- 2) arvutab välja materjalikogused tulenevalt etteantud tööjoonisest või kavandist;
- 3) komplekteerib ja valmistab ette tööjuhendile või kavandile vastavad materjalid, tarvikud ja töövahendid;
- 4) korraldab ohutu ja kaepärase töökoha,

#### B.2.2 Kangakudumine

**EKR tase 3**

Tegevusnäitajad:

- 1) seab kangasteljed juhendile vastavalt töökorda;
- 2) rakendab algsiduses kanga vastavalt valmistatava eseme otstarbele ja tööjoonisele;
- 3) koob kangastelgedel algsiduses kangast, jälgib pidevalt koe ühtlast tihedust;
- 4) ühendab telgedel kootud detailid käsitsi või õmblusmasinal;
- 5) kaunistab telgedel kootud esemed erinevates õmbluskäsitöö ja põimise tehnikates (narmad, kandid, paelad, ja poogad);
- 6) Tunneb ära töö käigus tekkinud põhilised vead ja probleemid ning kõrvaldab need;
- 7) viimistleb ja hooldab kootud esemeid arvestades materjali iseloomu ja eseme otstarvet;
- 8) kasutab ergonoomilisi ja ohutuid töövõtteid, järgib seadmete, töövahendite ja -riistade kasutamishuudeid ning hooldusnõudeid;
- 9) hoiab kangasteljed ja töövahendid korras kogu töö vältel ning hooldab neid nõuetekohaselt.

Teadmised:

- 1) kangastelgede tööpõhimõtted ja hooldusnõuded;
- 2) kangastelgede lisatarvikud (nt kääruud);
- 3) algsiduses kangaste liigid;
- 4) kangastelgedel kootud kangaste kasutusala ja hooldusvõtted;
- 5) kangakudumises kasutatavad materjalid ja nende omadused;
- 6) kangakudumise terminoloogia ja tingmärgid.

#### B.2.3 Masinkudumine

**EKR tase 3**

Tegevusnäitajad:

- 1) valmistab kudumismasina juhendi alusel ette põhi- ja abiplaadiga kudumiseks;
- 2) seadistab juhendi alusel kudumismasina programmi vastavalt kootavale mustrile ja valmistatava eseme tehnoloogiale;
- 3) koob põhi- ja abiplaadiga põhitehnikates silmkoelisi esemeid, jälgib koepinna tiheduse ühtlust ja detailide lõikele vastavust, kasutab kahandamise ja kasvatamise võtteid;
- 4) ühendab masinal kootud detaile käsitsi või õmblusmasinal;
- 5) tunneb ära töö käigus tekkinud põhilised vead ja probleemid ning kõrvaldab need;
- 6) kaunistab vajadusel kootud esemeid tikkimise, heegeldamise vm tehnikas;

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                   |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|
| 7) viimistleb ja hooldab kootud esemeid arvestades materjali iseloomu ja eseme otstarvet;<br>8) kasutab ergonoomilisi ja ohutuid töövõtteid, järgib seadmete, töövahendite ja -riistade kasutamishuudeid ning hooldusnõudeid;<br>9) hoiab seadmed ja töövahendid korras kogu töö vältel ning hooldab neid nõuetekohaselt.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                   |
| Teadmised:<br>1) kudumismasina tööpõhimõtted ja hooldusnõuded;<br>2) abiplaadi kasutamise tööpõhimõtted<br>3) kudumismasina lisatarvikud;<br>4) masinkudumise koekirjad;<br>5) masinkudumises kasutatavad materjalid ja nende omadused;<br>6) masinkudumise terminoloogia ja tingmärgid.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                   |
| <b>B.2.4 Silmuskudumine</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | <b>EKR tase 3</b> |
| Tegevusnäitajad:<br>1) kasutab vastavalt tööjuhendile erinevaid loomisvõtteid;<br>2) koob silmkoelisi esemeid nii ringselt kui edasi-tagasi ridadena vastavalt soovitud suurusele või lõikele<br>- koob põhisilmuseid ja nendest tuletatud koekirju kooskeemi järgi, kasutab kahandamise ja kasvatamise võtteid,<br>- koob kahevärvilist kirjatud kudet ja oskab mustri sobitamisel arvestada kirjakorraga,<br>- koob ühtlaselt ja reguleerib koetihedust vastavalt eseme otstarbele, valides selleks sobivad vardad ja kudumismaterjali;<br>3) ühendab kootud detaile käsitsi või õmblusmasinal;<br>4) kaunistab vajadusel kootud esemeid tikkimise, heegeldamise vm tehnikas;<br>5) tunneb ära töö käigus tekkinud põhilised vead ja probleemid ning kõrvaldab need;<br>6) viimistleb ja hooldab kootud esemeid arvestades materjali iseloomu ja eseme otstarvet;<br>7) hoiab töövahendid korras kogu töö vältel;<br>8) kasutab ohutuid töövõtteid. |                   |
| Teadmised:<br>1) kooskeemi lugemise põhimõtted;<br>2) silmuskudumise materjalid, töövahendid ja tarvikud;<br>3) silmuskudumise terminoloogia ja tingmärgid.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                   |
| <b>B.2.5 Heegeldamine</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | <b>EKR tase 3</b> |
| Tegevusnäitajad:<br>1) heegeldab esemeid kasutades kinnis- ja ahelsilmuseid, sambaid ning kahandamise ja kasvatamise võtteid;<br>2) ühendab heegeldatud detailid käsitsi;<br>3) kaunistab vajadusel heegeldatud eseme tikkimise vm tehnikates;<br>4) tunneb ära töö käigus tekkinud põhilised vead ja probleemid ning kõrvaldab need;<br>5) viimistleb ja hooldab heegeldatud esemeid arvestades materjali iseloomu ja eseme otstarvet;<br>6) hoiab töövahendid korras kogu töö vältel;<br>7) kasutab ohutuid töövõtteid.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                   |
| Teadmised:<br>1) tööskeemi lugemise põhimõtted;<br>2) heegeldamise materjalid, töövahendid ja tarvikud;<br>3) heegeldamise terminoloogia ja tingmärgid.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                   |
| <b>B.2.6 Tikkimine</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | <b>EKR tase 3</b> |
| Tegevusnäitajad:<br>1) valmistab materjali ette (peseb, aurutab, triigib kanga);<br>2) kannab (kopeerib) paberil oleva mustri korrektselt kangale;<br>3) valmistab erinevaid tikandeid kasutades sobivaid pisteid, töövahendeid ja materjale;<br>4) pingutab kanga raami, tikib mustri käsitsi, viimistleb raamisoleva tikandi;<br>5) seadistab õmblusmasina programmi vastavalt valmistatava tikandi mustriks;<br>6) tikib mustri kangale käsitsi või õmblusmasinaga põhipisteid kasutades sobivaid tikandeid, jälgib mustri suunda ja pistete ühtlast tihedust;<br>7) ühendab tikitud detailid käsitsi või õmblusmasinal;<br>8) tunneb ära töö käigus tekkinud põhilised vead ja probleemid ning kõrvaldab need;                                                                                                                                                                                                                                    |                   |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                   |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|
| 9) viimistleb ja hooldab tikitud esemeid arvestades põhikanga ja tikandi iseloomu ning eseme otstarvet;<br>10) kasutab ergonoomilisi ja ohutuid töövõtteid, järgib seadmete, töövahendite ja -riistade kasutamishuudeid ning hooldusnõudeid;<br>11) hoiab töövahendid korras kogu töö vältel ning hooldab neid nõuetekohaselt.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                   |
| <b>Teadmised:</b><br>1) tikandite ja tikkimispistete töövõtted;<br>2) tikandid, nende kasutusala ja hooldusvõtted;<br>3) tikkimisel kasutatavad tingmargid, materjalid, töövahendid ja lisatarvikud.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                   |
| <b>B.2.7 Tekstiilmaterjalide värvimine</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | <b>EKR tase 3</b> |
| <b>Tegevusnäitajad:</b><br>1) segab värvid vastavalt tööülesandele, retseptile, kavandile ja juhisele;<br>2) värvib lõngu, kangaid ja tooteid sünteetiliste värvidega vastavalt värvide kasutusjuhenditele;<br>3) värvib lõngu looduslike värvidega kasutades erinevaid tehnoloogiaid ja peitse;<br>4) märkab ja võimalusel parandab töö käigus ettetulevaid vigu;<br>5) viimistleb ja hooldab värvitud esemeid, arvestades nii värvi kui materjali iseloomu ja eseme otstarvet;<br>6) kasutab keskkonnahoidu tagavaid, ergonoomilisi ja ohutuid töövõtteid;<br>7) järgib seadmete, töövahendite ja -riistade kasutamishuudeid ning hooldusnõudeid;<br>8) hoiab töövahendid korras kogu töö vältel ning hooldab neid nõuetekohaselt. |                   |
| <b>Teadmised:</b><br>1) lõngade ja kangaste värvimistehnikad;<br>2) kanga värvimise tarvikud;<br>3) värvi kinnitus- ja viimistlusvõtted;<br>4) tööohutuse ja keskkonnahoidude kangaste värvimisel.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                   |

## KUTSET LÄBIVAD KOMPETENTSID

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                   |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|
| <b>B.2.8 Tekstiilkäsitöö valmistaja, tase 3 kutset läbiv kompetents</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | <b>EKR tase 3</b> |
| <b>Tegevusnäitajad:</b><br>1) järgib säästva materjalikasutuse ning keskkonna hoiu põhimõtteid;<br>2) järgib esemete valmistamisel kvaliteedinõudeid;<br>3) järgib oma töös asjakohaseid instruktsioone, tööeeskirju ja ohutusnõudeid;<br>4) planeerib oma aega, töötab süsteemselt, organiseeritult ja efektiivseid töövõtteid kasutades;<br>5) õpib ja omandab uusi tööülesandeid, meetodeid ja tehnikaid;<br>6) järgib meeskonnatöö põhimõtteid, loob head suhted kolleegidega;<br>7) suhtub kriitikasse mõistvalt ja suudab sellest õppida. |                   |

## C-osa ÜLDTEAVE JA LISAD

| <b>C.1 Teave kutsestandardi koostamise ja kinnitamise kohta ning viide ametite klassifikaatorile</b> |                                                                                                                                  |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. Kutsestandardi tähis kutseregistris                                                               | 17-04112015-01/2k                                                                                                                |
| 2. Kutsestandardi koostajad                                                                          | Inna Soonurm, SA Innove<br>Maret Lehis, AS Pileum<br>Anu Randmaa, Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liit<br>Ingrid Uus, Olustvere TMK |
| 3. Kutsestandardi kinnitaja                                                                          | Rahvakunsti ja Käsitöö Kutsenõukogu                                                                                              |
| 4. Kutsenõukogu otsuse number                                                                        | 18                                                                                                                               |
| 5. Kutsenõukogu otsuse kuupäev                                                                       | 04.11.2015                                                                                                                       |
| 6. Kutsestandard kehtib kuni                                                                         | 24.04.2018                                                                                                                       |
| 7. Kutsestandardi versiooni number                                                                   | 2                                                                                                                                |

|                                                     |                                                               |
|-----------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------|
| 8. Viide Ametite Klassifikaatorile (ISCO 08)        | 7318 Tekstiil-, nahk- jms tooteid valmistavad käsitöömeistrid |
| 9. Viide Euroopa kvalifikatsiooniraamistikule (EQF) | 3                                                             |
| <b>C.2 Kutsenimetuse võõrkeeles</b>                 |                                                               |
| Inglise keeles                                      | Textiles craftspeople, level 3                                |
| <b>C.3 Lisad</b>                                    |                                                               |
| Lisa 1 <a href="#">Käsitöömeistri kutse-eetika</a>  |                                                               |